

جمهوری اسلامی افغانستان
د افغانستان بانک

ماده پنجم: محاسبه و اداره سیالیت

بخش اول - عمومیات

§ ۱,۱,۵. صلاحیت

مقررہ هذا مطابق به صلاحیت تفویض شده مفادات ۳,۳۲ و ۱,۲,۳۵ قانون بانکداری افغانستان به د افغانستان بانک ترتیب و از محاسبه و اداره سیالیت بحث میکند.

§ ۲,۱,۵. تعریفات

(a) *وجوه جلب شده* - یک جز فرعی بدهی ها بوده و بمعنی مجموعه: امانات عندالمطالبه بانکها؛ امانات میعادی بانکها؛ امانات سایر مؤسسات مالی؛ امانات عندالمطالبه مؤسسات غیر مالی و سایر مشتریان؛ امانات میعادی مؤسسات غیر مالی و سایر مشتریان؛ امانات پس انداز مؤسسات غیر مالی و سایر مشتریان؛ گرفتن قرض بر اساس مودافتنامه باز خرید اسناد بهأ دار؛ قروض کوتاه- مدت از د افغانستان بانک؛ قروض کوتاه- مدت از بانکها؛ سایر قروض کوتاه- مدت؛ قروض دراز- مدت؛ اسناد بهأ دار قرضه فرعی؛ و اسناد بهأ دار قرضه/ سهامی (دوگانه).

(b) *تناسب وسیع (فرا شمول) سیالیت* - دارائی های سیال، که بگونه فیصدی مجموع وجوه جلب شده و اقلام اختصاصی خارج از بیلانس شیت ارائه میگردد.

(c) *اقلام اختصاصی خارج از بیلانس شیت* - اقلام اختصاصی خارج از بیلانس شیت بمعنی مجموعه: تعهدات بکار برده ناشده قرضه؛ لیتراف کریدت های تجارتي؛ لیتراف کریدت های ضمانتی مالی؛ لیتراف کریدت های ضمانتی کاری؛ و سایر گرانتی ها و اقلام متبادل کریدتی.

(d) *دارائی های بسیار سیال* - یک جز از دارائی های سیال بوده و بمعنی مجموعه: پول نقد در خزانه (موجودی خزانه)؛ حسابات جاری با د افغانستان بانک؛ و امانات عندالمطالبه با بانکها.

(e) *دارائی های سیال* - دارائی های سیال بمعنی مجموعه: پول نقد درخزانه؛ حسابات جاری با د افغانستان بانک؛ امانات عندالمطالبه با بانکها؛ امانات میعادی با بانکها؛ قروض اعطأ شده به بانکها؛ سایر حسابات قابل حصول از

بانکها؛ قروض اعطاً شده به سایر مؤسسات مالی؛ طلبات بر اساس موافقتنامه باز خرید اسناد بهأ دار؛ اسناد بهأ دار خارجی - اسناد بهأ دار تجارتي منتشره جناحهای شامل در کتگوری A؛ اسناد بهأ دار قرضه خارجی - اسناد بهأ دار نگهداشته شده الی موعده سر رسید منتشره جناحهای شامل در کتگوری A؛ اسناد بهأ دار قرضه خارجی - اسناد بهأ دار آماده بفروش منتشره جناحهای شامل در کتگوری A.

(f) تناسب سریع سیالیت - دارائی های قویاً سیال، که منحیث فیصدی از بدهی های مفر (volatile) ارائه میگردند.

(g) بدهی های مفر - یک جز از وجوه جلب شده بوده که بمعنی مجموعه: امانات عندالمطالبه بانکها؛ امانات سایر مؤسسات مالی؛ استقراض بر اساس موافقتنامه های باز خرید اسناد بهأ دار؛ قروض کوتاه- مدت از بانکها؛ و سایر قروض کوتاه- مدت.

§ ۳,۱,۵. مقاصد و اهداف عمومی

(a) مقصد ازین مقررہ عبارت است از:

۱. تشریح توقعات د افغانستان بانک در رابطه با محاسبه و اداره سیالیت از بانکها.

۲. تعیین دو تناسب مطلقاً اصغری سیالیت - سریع و وسیع - که عملیات بانکی نباید پائینتر از آن قرار گیرد.

(b) اهداف این مقررہ عبارتند از:

۱. از بانکها خواسته خواهد شد تا یک پروگرام جامع اداره سیالیت را طرح نموده، که شامل: نظارت بواسطه هیئت نظار (مدیره) و هیئت اجراییه؛ پالیسی ها و طرز العملها بشمول رهنمود های کمی و محدودیت های داخلی؛ سیستمهای اداره معلومات؛ اندازه گیری و نظارت بر فعالیت ها؛ طرح پلانها برای موارد غیر مترقبه؛ و متنوع ساختن منابع وجهی.
۲. از بانکها خواسته خواهد شد تا حدود اصغری تناسب دارائی های قویاً سیال با بدهی های مفر و دارائی های سیال با وجوه جلب شده را نگهدارند.

(c) چگونگی پیروی بانکها از معیارات مندرجه این مقررہ بوسیله تفتیش داخل ساحوی و تحلیل و تجزیه اطلاعات در خارج از ساحه، نظارت خواهد گردید.

بخش دوم - محاسبه و اداره سیالیت

§ ۱,۲,۵. محاسبه و اداره سیالیت - عمومیات

(a) هر مؤسسه بانکی باید یک ستراتیژی کتبی برای اداره یومیه سیالیت را در اختیار داشته باشد. ستراتیژی سیالیت باید معرف شیوه های عمومی اداره سیالیت، بشمول اهداف گوناگون کمی و کیفی، باشد. ستراتیژی متذکره باید پالیسی های مشخص ترکیب دارائی ها و بدهی ها، بکاربرد وجوه بین البانکی، و ستراتیژی های رفع نشووشات مؤقتی و دراز- مدت سیالیت را تحت پوشش در آورد.

- (b) بانکهاییکه با وضعیت بحرانی مالی، درجه روبه تنزیل CAMELS، یا هر دو مواجه بوده، در قسمت اداره سیالیت و پلانگذاری برای حوادث غیر مترقبه باید توجه فزاینده بخرچ دهند.

§ ۲,۲,۵. نظارت امور بوسیله هیئت نظار (مدیره) و هیئت اجراییه

هیئت نظار (ناظرین) و هیئت اجراییه (مسئولین اجراییه) وظیفه اعمال نظارت بر پروگرام اداره سیالیت بانکرا به عهده دارند. ناظرین و مسئولین اجراییه باید از مسئولیت های نظارتی شان مطلع و آنها را با دقت و پشتکار تام انجام دهند.

- (a) *ناظرین* -- ناظرین باید حد قابل قبول خطر سیالیت را، بشمول محدودیت های کمی، تعیین و پالیسی های مربوط به اداره سیالیت را حد اقل یکبار سالانه منظور نمایند. ضمناً ناظرین باید در مورد اتخاذ گامهای ضروری برای نظارت و کنترل خطر سیالیت بواسطه مسئولین اجراییه، اطمینان حاصل نمایند. ناظرین باید از ماهیت و اندازه خطر سیالیت بانکی آگاه باشند.

- (b) *مسئولین اجراییه* -- مسئولین اجراییه باید پالیسی ها، طرز العمل ها، و رهنمود های اداره و نظارت بر سیالیت را بشمول شیوه های کنترل داخلی طرح ریزی نمایند. ایشان باید وضعیت سیالیت بانکی را بصورت منظم و مکرر مورد بررسی قرار داده، فکتور های داخلی و خارجی و حالات اثرمند بالای سیالیت را نظارت، و پلانهای تمویلی برای همچو حالات غیر مترقبه را ترتیب نمایند. در ضمن مسئولین اجراییه مکلف به آگاه ساختن ناظرین از وضعیت سیالیت بانکی بصورت منظم میباشند.

§ ۳,۲,۵. پالیسی ها و طرز العمل ها

پالیسی ها و طرز العمل های بانک در مورد اداره سیالیت باید واضح و جامع باشد. مسئولیت نهانی کافی بودن پالیسی ها و طرز العمل ها بدوش ناظرین میباشند؛ مسئولین اجراییه عهده دار طرح و تطبیق آنها میباشند. موارد آتی شامل پالیسی ها و طرز العمل ها میگردد:

- (a) *تفکیک مسئولیت ها*. افراد و کمیته های مسئول بر اداره و نظارت خطرات سیالیت باید شناسایی گردند.
- (b) *ستراتژی عمومی سیالیت*. ستراتیژی سیالیت باید معرف شیوه های عمومی اداره سیالیت، بشمول اهداف گوناگون کمی و کیفی، باشد. ستراتیژی متذکره باید پالیسی های مشخص ترکیب دارائی ها و بدهی ها، بشمول بکاربرد وجوه بین البانکی، را تحت پوشش در آورد. در ضمن یک ستراتیژی کتبی جهت رفع تشوشات مؤقتی و دراز - مدت سیالیت باید موجود باشد.
- (c) *پروسه محاسبه و نظارت بر سیالیت*. بانکها مکلف به محاسبه و نظارت از سیالیت بانکی ذریعه بکاربرد پیش بینی های جریان نقده که آمد و رفت پول نقد را در مواقع متغیر پلان شده پیش بینی مینماید، بوده تا کمبودی ها و مازاد نقده آینده را تعیین نماید. در پهلوی پیش بینی های جریان نقده، سایر روشها نیز ضمیمه شده میتواند، ولی بکاربرد پیش بینی های جریان نقده الزامی میباشد.
- (d) *رهنمود ها و محدودیت های کمی (کمیتی)*. عللرغم اینکه پیش بینی های جریان نقده بر مبنای قضاوت استوار بوده و مؤثق نمیباشند، بانکها باید در قسمت تعیین حدود اعظمی و قابل تحمل کمبودات جریان نقده بذل مساعی بخرچ دهند. ضمناً، بانکها باید حدود اصغری داخلی برای تناسب سریع سیالیت و تناسب وسیع سیالیت را تعیین نمایند؛ حدود اصغری متذکره بصورت حد اقل باید معادل به حدود اصغری مقرراتی آتی الذکر باشد.
- (e) *شیوه های کنترل داخلی*. شیوه های کنترل داخلی بانکها باید شامل موارد ذیل باشد: طرز العمل ها برای منظوری استثنائات در پالیسی ها، محدودیت ها، و تصویبات؛ تقسیم اوقات بررسی وقفوی پالیسی ها و طرز العمل های سیالیت؛ و بررسی پروسه راپوردهی و پیروی از قوانین، مقررات، و پالیسی های داخلی.
- (f) *سیستمهای اداره معلومات*. سیستم اداره معلومات بانک باید معلومات مؤثق و بموقع در مورد وضعیت کنونی و آینده سیالیت بانکی را بدسترس مسئولین اجراییه قرار دهد. فرضیات ایکه در پیش بینی های جریان نقده بکار برده شده، باید واضحاً در راپورها توضیح گردیده تا مسئولین اجراییه صحت و مؤثقت آن پیش بینی ها را بررسی نموده بتوانند. هکذا، این راپورها باید

مسئولین اجراییه را قادر باین سازد تا چگونگی پیروی از محدودیت های داخلی و شرایط مقرراتی را تعیین نمایند.

(g) **پلانگذاری برای حالات غیر مترقبه.** بانکها جهت اداره حالات خراب و تضعیف کننده غیر متوقع و قابل ملاحظه در سیالیت بانکی، پلانهای غیر مترقبه طرح نمایند. درین پلان تمام موارد بکار رونده (مانند فروش دارائی ها یا قروض بین البانکی ضمانتی) و حالاتیکه بانک آنها را بکار خواهد برد، باید شناسائی گردد. مسئولین اجرایی باید تمام منابع تمویلی حالات غیر مترقبه را وقتاً فوقتاً بررسی نموده و یقینی سازد که در راه بکار برد این وجوه هیچگونه سد یا مشکلات خارج از توقع وجود ندارد. مسئولیت ها و تصمیم گیری مشخص ساخته شود تا تمام پرسونل از نقش شان هنگام رفع حالات مشکل زا واقف باشند.

(h) **تنوع ذرایع وجهی.** بانکها باید با گروههای کثیر از امانت گذاران و سایر ذرایع وجهی رابطه قائم نموده و آنرا حفظ نمایند. از اتکا بیش از حد بالای منابع منفرد وجهی (مثلاً، بیشتر از % ۲۰ مجموع وجوه جلب شده) اجتناب گردد.

(i) **تحلیل اوضاع.** ستراتیژی اداره سیالیت بانک، جائیکه لازم افتد، باید در برگزیده تحلیل اوضاع بوده تا مسئله فعالیت بانک تحت شرایط متنوع عملیاتی تضمین گردد. بصورت حد اقل دو نوع شرایط باید مورد نظر باشد: ” شرایط محتمله“ همراه با جریان نارمل نرده حین فعالیتها نارمل روزمره؛ و ” شرایط بحرانی“ همراه با جریان خراب نرده و مشکلات قابل ملاحظه بانکی در قسمت به تعویق انداختن بازپرداخت یا تعویض بدهی ها. هدف اساسی ایکه در قبال تحلیل اوضاع نهفته اند، باید وقتاً فوقتاً مورد بررسی قرار گیرند. پلانهای غیر مترقبه که تحت همین بخش توضیح گردیدند، باید برای رفع همچو مشکلات طرح گردند.

بخش سوم - تناسب مقرراتی اصغری سیالیت

§ ۱,۳,۵. تناسب مقرراتی سریع سیالیت

تناسب سریع سیالیت بانکها باید ۲۰ فیصد یا بیشتر از آن باشد. در صورت عدم موجودیت بدهی های مفر در بانک، این شرط بصورت خودبخودی برآورده شده حتی اگر این تناسب محاسبه گردیده نتواند.

§ ۲,۳,۵. تناسب مقرراتی وسیع سیالیت

تناسب وسیع سیالیت بانکها باید ۱۵ فیصد یا بیشتر از آن باشد.

§ ۳,۳,۵. محاسبه تناسبات اصغری و چگونگی مطابقت آنها با معیارات تعیین شده

بانکها باید تناسبات اصغری ماهوار را بشکل اوسط ماهوار تناسبات روزمره محاسبه و راپور ماهوار این تناسبات را طی پنج روز پس از ختم هر ماه به د افغانستان بانک پیشکش نمایند. در صورتیکه اوسط ماهوار از فیصدی های مطالبه شده کمتر میگردد، در آنصورت نمایندگی از تخطی بانک از مفردات این مقررده خواهد نمود. بانکها باید معلومات کافی را در دسترس داشته تا بدان وسیله نظارت کنندگان داخل ساحوی د افغانستان بانک صحت محاسبات بانکی را بر ملا سازند.

بخش چهارم - تاریخ انفاذ مقررده

§ ۱,۴,۵. نشر در صفحه انترنیتی دافغانستان بانک.

این مقررده بعد از تصویب آن توسط شورای عالی دافغانستان بانک نافذ است.